

Ilmoituskanavan perustaminen ja vastuuhenkilön nimeäminen

KH 30.03.2023 § 57
923/00.01.01/2021

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta tuli voimaan 1.1.2023. Kysymys on EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin (2019/1937), eli ns. whistleblower -direktiivin täytäntöönpanosta. Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Ilmoituskanava ei ole yleinen ”palautuskanava” vaan nimenomaan vakavien väärinkäytösten ilmoittamista varten luotu palvelu.

Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoitus tehdään ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle. Laissa on säännökset keskitetystä ilmoituskanavasta ja toimivaltaisista viranomaisista. Keskitetyn ilmoituskanavan toiminnasta vastaa oikeuskanslerinvirasto. Eräissä poikeustapauksissa suojelua koskevia säännöksiä sovelletaan ilmoittajaan, joka on tehnyt ilmoituksen oikeuskanslerin keskitettyyn ilmoituskanavaan tai toimivaltaiselle viranomaiselle. Tällainen tilanne on silloin, kun organisaation sisäinen kanava pelkästään vain organisaation työ- tai virkasuhteessa olevien käytössä.

Lakia sovelletaan tekoihin, jotka on säädetty rangaistavaksi, joista voi seurata rangaistusluontoinen hallinnollinen seuraamus taikka jotka voivat vakavasti vaarantaa lainsäädännön yleisen edun mukaisten tavoitteiden toteutumista.

Ilmoittaja, joka tahallaan ilmoittaa tai julkistaa väärää tietoa, voidaan tuomita ilmoittajan suojelusta annetun lain rikkomisesta sakkoon, ellei muualla lainsäädännössä ole säädetty ankarampaa rangaistusta. Tahallisesti väärää tietoa ilmoittaneen tai julkistaneen on korvattava ilmoituksen kohteelle aiheuttamansa taloudellinen vahinko.

Sisäisen ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus koskee kuntia, kuntayhtymiä, liikelaitoskuntayhtymiä ja kunnallisia liikelaitoksia, joiden työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50. Sisäinen ilmoituskanava tulee ottaa käyttöön kolmen kuukauden sisällä lain voimaantulosta eli viimeistään 1.4.2023. Ilmoituskanavan- ja menettelyn käyttöönotto edellyttää lain esitöiden mukaan yhteistoimintalakien mukaista vuoropuhelua tai yhteistoimintamenettelyä. Tuusniemen kunnan YHTY-toimikunta on käsitellyt asian yhteistoiminnallisesti 15.3.2023.

Lain mukaan organisaatiossa työ- tai virkasuhteessa työskenteleville on annettava mahdollisuus tehdä ilmoitus sisäisen ilmoituskanavan kautta. Organisaatio voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta. Se, annetaanko muille kuin organisaatioon työ- tai virkasuhteessakyseinen mahdollisuus, on siten organisaation harkinnassa. Tämän mahdollisuuden tarkoituksenmukaisuutta tulee harkita organisaatiokohtaisesti.

Lain tarkoittama suojelu koskee vain lain 5 §:ssä määriteltyyn soveltamisalaan kuuluvia ilmoittajia. Organisaatio voi halutessaan mahdollistaa myös nimettömien ilmoitustenvastaanottamisen. Velvollisuutta siihen ei ole. Nimettömän ilmoittamisen mahdollistaminen tulee harkita organisaatiokohtaisesti. Käytännössä nimettömän ilmoittamisen mahdollistaminen edellyttää sähköisen ilmoittamiskanavan käyttöönottoa.

Organisaatio voi itse määrittää, millaiset ilmoituskanavat se ottaa käyttöönsä. Ilmoittamisen tulisi olla mahdollista kirjallisesti tai suullisesti. Yksinkertaisimmillaan ilmoittaminen voi tapahtua toimittamalla ilmoitukset kirjallisesti tähän tarkoitukseen varattuun laatikkoon. Jos suullinen ilmoittaminen on mahdollista, se on voitava tehdä puhelimitse tai muun ääniviestijärjestelmän kautta ja ilmoittajan pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Organisaation on nimettävä ilmoitusten käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Ilmoittajalle on ilmoitettava ilmoituksen vastaanottamisesta seitsemän vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Ilmoittajalle tulee antaa palaute toimista, joita ilmoituksen perusteella toteutetaan. Palaute on annettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta.

Tieto ilmoittajasta ja ilmoituksen kohteesta on salassa pidettävää tietoa. Tietoja voi antaa tietyin edellytyksin ilmoituksen paikkansa pitävyyden selvittämiseksi tehtävään nimetyille henkilölle.

Kunnanjohtaja ja hallintojohtaja ovat selvittäneet eri ilmoituskanavavaihtoehtoja. Otten huomioon Tuusniemen kunnan organisaation pieni koko sekä sähköisten järjestelmien aiheuttamat kustannukset, tarkoituksenmukaisinta olisi ottaa käyttöön ilmoituskanavana paperilomake ja lukittava palautuslaatikko ilmoituksille. Kanavan käyttöönoton laajuus samoista syistä olisi perusteltua koskea kunnan henkilöstöä.

Valmistelija

Kunnanjohtaja Timo Kiviluoma, puh. 044 7209047

Kj:n päätösehdotus

Kunnanhallitus

1. Nimeää ilmoituskanavan kautta tulevien ilmoitusten käsittelystä vastaavaksi henkilöksi hallintojohtajan ja hänelle varahenkilöksi kunnanjohtajan
2. Päättää ottaa käyttöön paperilomakkeeseen ja lukittavaan palautuslaatikkoon perustuvan ilmiantokanavan 1.4.2023 alkaen
3. Päättää määritellä ilmiantokanavan käytön laajuudeksi kunnan työ- ja virkasuhteisen henkilöstön
4. Päättää, että ilmiantokanavaan tehtävissä ilmoituksissa tulee olla ilmoituksen tekijän nimi ja yhteystiedot.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.